

Munkácsy

MUNKÁCSY MIHÁLY MÚZEUM

BÉKÉSCSABA

SZAKMAI BESZÁMOLÓ

a Nemzeti Kulturális Alap által biztosított, vissza nem térítendő támogatás felhasználásáról

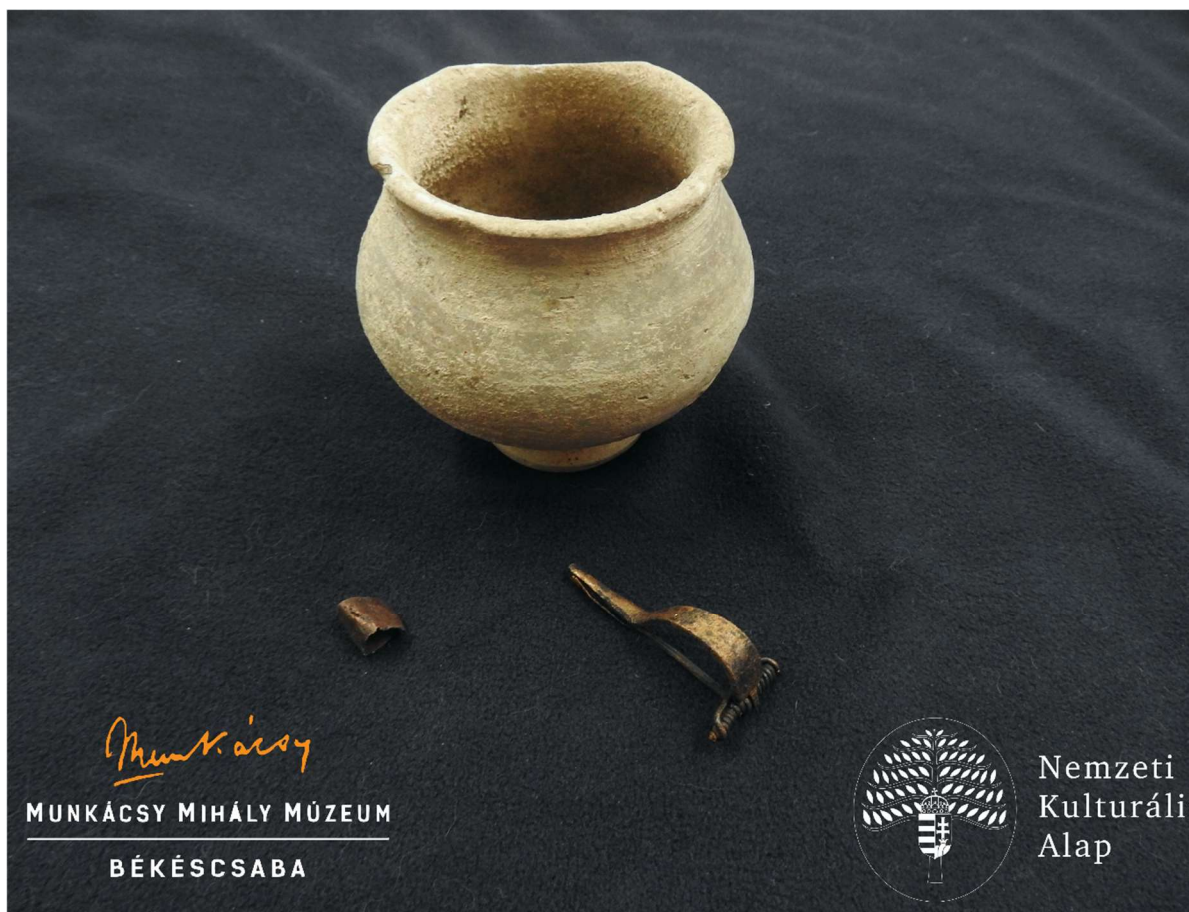
A pályázat címe: Barbaric-ON - Battonya, Tompapuszta, Lapusnyik-tanya IV (Battonya 328) szarmata kori körárkos temetkezéseinek feltárása, LNyA 75635

Pályázati azonosító: 207134/00443 (rég); 503134/441 (új)

Feltárási engedély száma: BE/ETDR-EPO/1060-10/2024

A támogatás összege: 600000 Ft

Szakmai felelős: Dr. Kapcsos-Mizsur Norbert Sándor

Békéscsaba
2025

Tartalom

Az elvégzett munka leírása	3
A feltárás menete és alkalmazott módszerek	3
A feltárást követő munkálatok leírása	7
A pályázati megvalósításában résztvevők	8
A tudományos eredmények összefoglalása	9
Geofizikai felmérés és feltárás	9
Feltárt objektumok, leletanyag, keltezés.....	10
Az embertani vizsgálat eredményeinek rövid összefoglalója.....	15
Az örökségvédelmi hatóság engedélye.....	16
Feltárási napló.....	20
A feltárt terület összesített alaprajza.....	37
A megvalósítás előtti, közbeni és utáni állapotok fotódokumentációja	38
Az elsődleges leletfeldolgozásról szóló beszámoló	39
Tényleges költségfelhasználás	44
Nyilatkozat a jogszabályban meghatározott dokumentációs kötelezettségek teljesítéséről	45
Nyilatkozat.....	46
az uniós állami támogatási szabályoknak a Kedvezményezett részére nyújtandó támogatásra történő alkalmazhatóságáról.....	46

Az elvégzett munka leírása

A Munkácsy Mihály Múzeum támogatásával életre hívott *Barbaric-On* pilot-projekt – intézményünk küldetésnyilatkozatával összhangban – a Békés vármegye déli részén fekvő Száraz- és Cigányka-ér által fémjelzett kistáj római császárkori temetkezőhelyeinek és településeinek egy szűkebb értelemben vett társadalomrégészeti, és tágabb értelemben vett holisztikus megközelítésű régészeti kutatását jelölte meg céljaiként. A Nemzeti Kulturális Alap támogatásával a Battonya-Tompapuszta, Lapusnyik-tanya IV. lelőhelyen folytatott tervásatás voltaképpen a kutatási projekt egyik „kulcs-lelőhelyén” valósult meg. A tervásatás a Munkácsy Mihály Múzeum meglévő feltárásainak időbeli tolódásai miatt a pályázati ütemtervben szereplő időponthoz képest később, de a megvalósítási időszak időponthatárait továbbra is betartva 2025 tavaszán, a szükséges terepi előkészületeket követően vette kezdetét. A tervásatás megkezdését a szükséges munkaeszközök beszerzése, a tervezett szelvény geodéziai kitűzése, valamint a geodéziai alappontok elhelyezése előzte meg, amelyet a feltárási és deponálási terület műszeres leletfelderítése (fémkereső) és leletmentesítése követett.

A feltárás menete és alkalmazott módszerek

2025.04.07.-én vette kezdetét a Battonya, Tompapuszta, Lapusnyik-tanya IV lelőhely területén kijelölt 10x12 méteres szelvény régészeti feltárása. A szelvény kijelölése a területen végzett geofizikai felmérések eredményei alapján történt, ahol egy több temetkezésből álló temető egyik körárkos temetkezését választottuk ki. A szempontrendszer, amely alapján a kiválasztás történt, olyan kritériumokat vett figyelembe, mint a központi temetkezés faltjának kevésbé erőteljesen jelentkező anomáliája, amely utalhat annak érintetlenségére

(felnyitás, beásás, bolygatás, rablás stb. hiánya) valamint, hogy elkerüljük az olyan eseteket, amikor egy körárkos temetkezés egy esetlegesen korábbi régészeti

1. kép. A szelvény sarokpontjainak kitűzése

jelenséggel (felmérésen jelentkező hosszú házak) állhat szuperpozícióba. További szempont volt figyelembe venni olyan körárkon belül észlelhető anomáliákat, amelyek esetleges másodlagos temetkezések, vagy későbbi deponálások meglétére utalhatnak. A szempontrendszer alapján kiválasztott temetkezés szelvényének (SZ 1 szelvény) geodéziai kitűzése 2025.03.24.-én történt, Kamarási András geodéta segítségével (1. kép), aki a feltárási terület mellett további – felmérésekhez szükséges – mérési alappontokat is elhelyezett.

A feltárás első napján, 2025.04.07.-én vette kezdetét a mezőgazdasági művelés alatt álló termőréteg (szántás) gépi munkaerővel történő eltávolítása iszapolókanalas kotró-rakodó géppel (2. kép). A mezőgazdasági művelés alatt álló

2. kép. A termőréteg eltávolítása gépi munkaerővel

termőréteg vastagsága hozzávetőlegesen 35 cm volt, az ez alatti humusz réteget a korábbi szántás érintetlenül hagyta, ezért csak 35 cm-es mélységben távolítottuk el a termőréteget. A szántással megmozgatott termőréteg eltávolítása az SZ 1 szelvény É-i részében kezdődött, K-Ny irányú sávokban. A geofizikai felmérés alapján egy 50 cm széles, K-Ny-i irányú tanúfalat hagytunk a szelvény középtengelyétől É-ra, hogy nyomon tudjuk követni a központi temetkezés feletti rétegeképződést. A szelvény DNy-i oldalán, a tanúfal miatt hely szűkében kisebb terület állt rendelkezésre a munkagép számára, ezért az stabilizálásnál folyamatosan süllyedt, amely azt eredményezte, hogy a szelvény DNy-i részén nagyobb, közel 45 cm mélységben távolította el a humusz réteget.

A feltárás folyamán az előkerült régészeti jelenségek által szabott lehetőségek szerint igyekeztünk a kidolgozott feltárási módszertan következetes betartására. A gépi földmunkát követően a felszín kézi nyesése következett, majd a felszín (lvl 1) drón alapú orthofotó dokumentálása. Ezt követően a szelvényen belül mérőállomással kijelöltünk egy 2x2m-es négyzetháló-rendszert, a kapott négyzetek mindegyike bontási egységként egy-egy SNR számot kapott. A szelvény 2. bontási

szintjére (lv1 2) való kézi lemélyülésre mindössze a szelvény É-i felében volt szükség (3. kép). A tanúfaltól D-re, csak a szelvény K-i oldalában történt lemélyülés.

3. kép. Kézi bontás a 2. szintre (lv1 2)

A felület nyesését követően három darab régészeti jelenség/objektum körvonala rajzolódott ki, 1 OBJ - központi temetkezés, 2 OBJ - körárok; 3 OBJ - lakóépület. A régészeti jelenségek/objektumok szintekre (lv1) való bontását követően további három darab objektum körvonala rajzolódott ki: 4 OBJ - a központi temetkezés felnyitásának gödre, 5 OBJ, a 3 OBJ-ot vágó temetkezés, 6 OBJ - a 3 OBJ-hoz tartozó cölöphely. A régészeti objektumokat metszetre bontottuk, a betöltési rétegek - stratigráfiai egységek - mindegyike külön-külön SNR számot kapott. Az 1 OBJ 5db, a 2 OBJ-nál 2 db, a 3 OBJ-nál 4db, 4 OBJ 2db, 5 OBJ-nál 2 db bontási szintet (lv 1) dokumentáltunk. A régészeti jelenségekről leírás, fotó, rajz, drón alapú orthofotó és a végén fotó 3D készült. A régészeti jelenségek betöltési rétegeiből (SNR) archeobotanikai vizsgálatokhoz vettünk földmintát, valamint ahol alkalmas volt, a rendelkezésre álló tégelyek (2db) számának megfelelően talaj mikromorfológiai

vizsgálatokhoz is végeztünk mintavételt (4. kép). C14 mintavételezés zárt objektumokból, jól elkülöníthető rétegekből történt (SNR), az előkerült állati és emberi csontanyag ilyen szempontból mennyiségileg elegendőnek bizonyult.

4. kép. Kézi bontás a 2. szintre (lvl 2)

A régészeti jelenségek/objektumok feltárását követően elvégeztük az SZ 1 szelvény geodéziai felmérését, majd a geodéziai illesztőpontok elhelyezését követően a szelvény drón alapú orthofotó és fotó 3D dokumentálását.

A régészeti leletanyagot kategóriánként külön, a releváns adatok feltüntetése mellett csomagoltuk. A 2 OBJ leletanyagát a szakirodalomból ismert, Wieszner Balázs által kidolgozott, deponálási zónák szerinti felosztási rendszer szerint csomagoltuk. A szerző a feltárás munkatársanént részt vett a feltáráson.

A régészeti feltárás befejezését követően a jogszabály által előírt 30 napos jelentést elkészítettük és a hatóság részére megküldtük.

A régészeti feltárás lebonyolítása a pályázati ütemtervben megjelölt 10 munkanap helyett a régészeti jelenségek komplexitásából adódóan 23 munkanapot vett igénybe, ennek megfelelően 2025.04.07 – 2025.05.14 között zajlott.

A régészeti feltárás ideje alatt, 2025.04.11-én „*Less be Te is a föld alá*” címmel régészeti nyílt napot tartottunk (5. kép) a szomszédos település, Battonya általános és középiskolás diákjainak számára, amelyen részt vettek három iskola: Mikes Kelemen Katolikus Gimnázium, Magdu Lucian Román Általános Iskola, Battonyai két tanítási nyelvű Szerb Általános Iskola tanulói. A régészeti nyílt nap a visszajelzések alapján nagy sikernek örvendett a diákok körében, munkatársaink meghívást kaptak egy-egy tudománynépszerűsítő előadás megtartására is a kutatás eredményeinek összefoglalójából.

5. kép. Ásatási nyíltnap

A feltárást követően, 2025.05.14.-én a szelvényt rakodó-kotró markológéppel betemettük, a külön deponált termőrétteg a tetején lett elterítve, a területet eredeti állapotába visszahelyeztük (20. kép).

A feltárást követő munkálatok leírása

2025.06.09. vette kezdetét a lelőhelyen feltárt jelenségek régészeti leletanyagának elsődleges leletfeldolgozása az 52/2016. (XII 29.) EMMI rendeletben megfogalmazott szempontok figyelembevételével. A régészeti leletanyag részét képező kerámiaanyag, zoológiai csontanyag és embertani csontanyag megtisztítását Lukóczy Maya restaurátor szakos egyetemi hallgató végezte megbízási szerződéses jogviszony keretében. Ezt követően végeztük el a régészeti jelenségekből vett földminták flotálását és az archeobotanikai és malakológiai minták begyűjtését.

A feltárással előkerült fémanyag restaurálását Petrovszki Zoltán főrestaurátor végezte.

A megtisztított embertani anyag fizikai antropológiai vizsgálatát Libor Csilla végezte (régész-antropológus, MNM NRI) megbízási szerződéses jogviszony keretében.

A régészeti feltárással kapcsolatos terepi dokumentációján végzett utólagos dokumentációs munkálatokat (rajzok digitalizálása, georeferenciálás, fotogrammetria, térinformatikai

alapmunkálatok) Wieszner Balázs végezte (régész, MNM NRI) megbízási szerződéses jogviszony keretében.

A pályázati megvalósításában résztvevők

A pályázat megvalósítása több intézmény munkatársának együttműködése által jöhetett létre: Munkácsy Mihály Múzeum, Békéscsaba; Magyar Nemzeti Múzeum – Nemzeti Régészeti Intézet, Budapest; Nagy Gyula Területi Múzeum, Orosháza, Babeş-Bolyai Tudomány Egyetem, Kolozsvár

A feltárás munkatársai:

Dr. Kapcsos-Mizsur Norbert Sándor (ásatásvezető régész), Dr. Bácsmegi Gábor (múzeumigazgató, régész, konzulens), Benus Ferenc (régész technikus), Demcsák Ildikó (régész technikus), Fülöp Máté (régész), Győri János (MA régész hallgató, SZTE), Imre Mihályné (régész, Nagy Gyula Területi Múzeum), Knyihár Gábor (régész technikus), Nagy Dániel (régész), Szilágyi Péter (régész technikus), Wieszner Balázs (régész, MNM, NRI).

A feltáráson önkéntesként részt vett:

Bíró Gábor, Feldmann József, Kerekes György, Patócs István, Szivák Imre, Szolnoki János, Szolnokiné Rotics Mária, Tóth Gábor.

Adminisztratív ügyintézés:

Baksai Jánosné, Nagy Éva, Tasi Mónika és Zahoránné Sajti Erzsébet

Elsődleges leletfeldolgozás, restaurálás, vizsgálatok:

Az embertani anyag vizsgálata: Libor Csilla (régész antropológus, MNM, NRI).
Leletanyag tisztítás: Lukóczki Maya (restaurátor szakos hallgató, MKE).
leletanyag restaurálás: Petrovszki Zoltán (főrestaurátor).

Geodéziai felmérés és térinformatika

Kamarási András (geodéta, térinformatikus, Archeoline Kft.), Kapcsos-Mizsur Norbert Sándor, Wieszner Balázs (régész, MNM, NRI) és Dr. Florin Mărginean (régész, BBTE-Kolozsvár).

Gépi földmunka

Mándoki Sándor és Rádai Imre (Imro-Ép Kft.)

Földtulajdonosok

Parázs László és Zalai Szabolcs

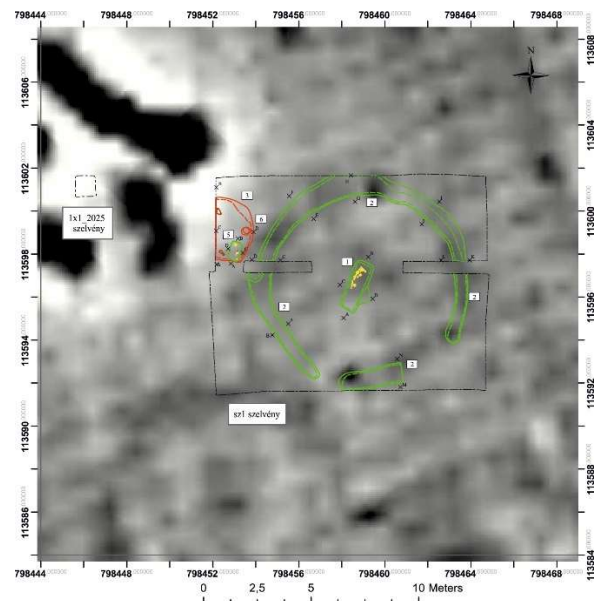
A pályázat megvalósításában közreműködők segítségét és lelkes támogatását ez úton is hálásan köszönöm!

A tudományos eredmények összefoglalása

Geofizikai felmérés és feltárás

A feltárás közvetlen eredményeit tekintve a geofizikai felmérések adatai geodéziai szempontból kiváló pontosságúnak bizonyultak (6. kép), ugyanakkor a kirajzolódó anomáliák régészeti értelmezése szempontjából igen tanulságos megfigyeléseket sikerült tenni. A központi temetkezésnek a geofizikai felmérésen megfigyelhető anomáliája, közepesen alacsony nT tartományba esett, azaz halványan

érzékelhető volt, amely alapján azt feltételeztük, hogy a talajképződés a temetkezés érintetlenségére utal. Ezzel szemben az 1 OBJ-ot, már a lvl 1 szinten jól érzékelhetően vágta a 4 OBJ, azaz a temetkezés felnyitásának a gödre. Mindez arra utal, hogy nemcsak a geofizikai felmérésen markánsan jelentkező, alacsony nT tartományba tartozó (sötét) anomáliák értékelhetőek a körárok központi részén található felnyitott temetkezésnek, hanem a bizonytalan körvonallal, és közepesen alacsony nT tartományba tartozó anomáliák is. Ezek alapján feltételezhető, hogy az érintetlen

6. kép. Geofizikai felmérés és feltárt régészeti jelenségek

temetkezések a geofizikai felmérésen „nem látszanak” a körárkok központi részén, természetesen a feltételezés további vizsgálatot igényel. Annál is inkább, mivel bár az 5 OBJ ugyancsak felnyitott temetkezés volt, ebben az esetben nem, hogy a felnyitás, de maga a temetkezés sem volt észlelhető a geofizikai felmérésen. Ez vélhetőleg abból adódik, hogy az a 3 OBJ épületet vágta, amelynél a jelentős mennyiségű patics magas nT értéke (fehér) „elfedte” az épületet vágó sírt. A 3 OBJ feltárása ilyen szempontból különösen érdekesnek bizonyult, mivel a feltárást követően az épület szélessége nem érte el a geofizikai felmérés alapján becsült épület szélességét. Ez esetben is arra lehet gondolni, hogy a jelentős mennyiségű paticsot tartalmazó omlásréteg egyrészt kiterjedt, másrészt pedig magas nT tartományba esik és ezért a jelenség a geofizikai felmérésen a valóstól eltérő, nagyobb méreteket mutat. Részben ennek a megfigyelésnek az ellenőrzése céljából, másfelől rétegtan követési és mintavételezési céllal a 3 OBJ, magas nT tartományba eső központi részén egy 1x1 m széles (1x1_2025) szelvényt nyitottunk (13-14. kép), ahol az valóban jelentős mennyiségű patics koncentrációt mutatott az épület legfelső rétegében.

A 2 OBJ (körárkok) É-i és D-i oldalán egy-egy alacsony nT tartományba eső, sötét anomáliát figyeltünk meg, amely a bontás során nem későbbi beásásnak – esetleges deponálásnak (?) –, hanem bemélyedésnek, egyenetlenségnek bizonyult. A körárkok bemélyedésének feltárásában és leletanyagában nem mutatkozott szignifikáns eltérés a körárkok többi részétől.

Feltárt objektumok, leletanyag, keltezés

A feltárás során összesen 6 db régészeti objektum került elő (17. kép); 2 temetkezés (1 és 5 OBJ), egy felnyitás gödre (4OBJ), egy körárkok (2 OBJ), egy épület (3 OBJ) és a hozzá tartozó cölöphely (6 OBJ). A régészeti objektumok közül az 1, 2, 4, 5 OBJ késő szarmata kori, míg a 3, 6 OBJ késő bronzkorinak bizonyult.

7. kép. 1 OBJ 4. szintre bontva (lvl 4)

8. kép. 5 OBJ 2. szintre bontva (lvl 2)

Az 1 OBJ (7. kép) egy DDNY-ÉÉK-i tájolású, lekerekített sarkú téglalap alakú, nagy méretű aknasír. Felnyitott. Az emberi csontok a sírgödör ÉÉK-i végében a koporsón (SNR33) belül kerültek elő, másodlagos pozícióban, a csontok egy részén zöld oxidációs foltok jelentkeztek. A leletanyag a bontás során előkerült szürke, gyorskorongolt, szarmata kori kerámia töredékekből állt, amelyek másodlagos helyzetben jelentkeztek. Az 1 OBJ késő szarmata korra való keltezése bizonytalan, pontos keltezéértékkal bíró leletanyag híján jóformán kontextuális, bár kétségtelenül szarmata kori. A késő szarmata korra való keltezése a vele illeszkedő és a körárok mellett kialakított másodlagos temetkezés (5 OBJ) leletanyaga alapján feltételezhető, természetesen a feltételezés további C14 vizsgálatokkal ellenőrzésre szorul.

A 2 OBJ körárok (17. kép), DDNY-i oldalán megszakad, külső átmérője 9,75 m, maximális szélessége 1,5 m, bejárat szélessége 1 m, fala egyenetlenül ívelt, alja felé szűkül, alja egyenetlen, 26 cm mély. A 2 OBJ feltárásánál a körárok szegmenseit a szakirodalomból ismert deponálási zónák szerint (B1-4; J1-4) osztottuk fel és ennek megfelelően csomagoltuk el a leletanyagot. A leletanyagban bár előfordult késő bronzkori kerámia és patics is, azonban viszonylag jelentős mennyiségű, szarmata kori, szürke gyorskorongolt és kézi kerámia is előkerült. Az egyik legfontosabb eredmény a tanúfal rétegsoriban megfigyelhető halom, vagy inkább sírhantot jelölő réteg (SNR 28), amelyet a temetkezés felé emeltek, a halom/sírhant legfelső részét a mezőgazdasági munkálatok elegyengették, erodálták, az nagyjából az eketalp szintjétől lefele volt értékelhető.

A 3 OBJ (9. kép) félig földbemélyített, ívelt sarkú, téglalap alakú, vélhetően döngölt agyagpadlóval (?) rendelkező lakóépület DK-i vége. A leletanyaga alapján a késő bronzkor időszakára keltezhető – hozzávetőleg LBaII (1450-1250) –,

9. kép. 5 OBJ 2. szintre bontva (lvl 2)

amelynek kerámia anyaga főként a Gáva kerámiastílus jegyeit mutatja. Feketére fényezett, kanelúrával, néhol dudorral, vagy bütyökkel díszített, behúzott peremű, finomkerámia sekélytálak, bevagdosott és ujjbenyomkodásos bordadísszel ellátott tárolóedények, feketére fényezett felületű, kanelúrázott finom kerámiatöredékek. Ugyanakkor az árkádosan zsinegdíszes kerámia és a zsinegdíszes és perem alatt bepecsételt mintás bögrék a Cruceni-Belegiş kerámia stílus jegyeire utalnak (10-11. kép), amelynél érdemes lehet megjegyezni, hogy előfordulásuk bár nem túlnyomó, de meglepő mód nem is jelentéktelen.

10. kép. 3 OBJ válogatott kerámia

11. kép. 3 OBJ válogatott kerámia

A 4 OBJ a temetkezés felnyitásának gödre, amely kapcsán kivételesen értékes megfigyeléseket sikerült tenni. Az 1 OBJ jelentkezési foltjának szintjén (lvl 1) a felnyitás szabálytalan alakú gödre némileg túlnyúlik a sírgödör K-i oldalfalán, majd követve a sírgödör oldalfalát a koporsó (SNR 33) jelentkezési szintjén (1 OBJ, lvl 2) annak alja felé szűkül. A felnyitási gödör beásása idején a koporsó fedele ép volt, erre utal, hogy az emberi csontokat azon belül a koporsó ÉÉK-i végébe húzták össze, azaz a lágy szövetek lebomlását követően feltételezhető a sírgödör felnyitásának időszaka. Ezt tűnik megerősíteni az a megfigyelés is miszerint – a felnyitás során feltehetően kiemelt – bronztárgyak oxidációja nyomot hagyott az embercsontokon, tehát a lágy szövetek lebomlásáig és némileg azt követően is a bronztárgyak még a sírban voltak.

12. kép. 5 OBJ fibula

13. kép. 5 OBJ gömbtestűedény

Az 5 OBJ (8. kép) DDNY-ÉÉK-i tájolású, lekerekített sarkú téglalap alakú, kis méretű aknasír. Az 5 OBJ leletanyagát egy kis méretű gyorskorongolt, gömbtestű, szürke edény (13. kép) és egy jó állapotú, kéttagú oldalthajlított lábú fibula alkotta (12. kép). A fibulának a szarmata kor késői időszakára – a 4. századra – 5. század elejére – való keltezését a fibula kengyelének kiszélesedő, lemezes kidolgozása támogatja, amelynek – bár nem pontos, de – jó analógiái ismertek Óföldaák-Ürmösről, Apátfalva-Nagyút-dűlőről és Németszentpéter-Fântâna vaciilor lelőhelyekről. A temetkezés vélhetően felnyitott és teljes ráásást feltételezhető, amelyre a csontok előkerülési pozíciója utal.

A 6 OBJ a 3 OBJ épület rövid oldalának közepén elhelyezkedő cölöphely.

14. kép. 1x1/2025 lv11

15. kép. 1x1/2025 lv19

1x1/2025 szelvény. Az sz 1 szelvénytől Ny-i irányban, a geofizikai anomália erős nT tartományba tartozó középső részén egy 1x1 méteres szonda szelvényt nyitottunk, a geofizikai felmérés eredményeinek ellenőrzésére, illetve a 3 OBJ várható rétegtanának tisztázása érdekében. A szondázás eredményesnek bizonyult, a magas nT tartományba eső anomália a patics omladékot jelzi (14. kép), amely rétegződésében 3 rétegből álló mikromorfológiai talajmintát vehettünk, illetve a feltárás jelezte a várható rétegvastagságot (15. kép) és a – feltehető – döngölt agyagpadló (?) jelenlétét. Az előkerült leletanyag kis mennyiségű késő bronzkori, kevésbé jellegzetes kerámiából állt, illetve egy a korszakra jellemző spirál díszes fal tapasztás töredékéből.

Az eddigi régészeti kutatások – ezalatt egyaránt értendő a geofizikai felmérés, terepbejárás, műszeres lelőhelyfelderítés és tervásatás – egyik legfontosabb eredménye, hogy voltaképpen az eddig ismert lelőhely méretnél egy sokkal nagyobb kiterjedésű, több korszakos lelőhellyel számolhatunk. Az LNyA 75635 és LNyA 28950

azonosító számmal rendelkező lelőhelyek voltaképpen egyazon lelőhelyet alkotják. A tervásatás tanúságai szerint a feltárt késő bronzkori jelenség/lakóépület az – angolszász nyelvterületen meghonosodott – szakirodalmi terminológia alapján vélhetőleg az ún. késő bronzkori „*mega site*” típusú megtelepedés részét képezheti, ugyanis térszerkezetileg látványos módon illeszkedik a geofizikai felmérésen azonosított épületekkel, legalábbis azok jelentős részével. Ugyanakkor a geofizikai felmérésen azonosított 27 körárkos temetkezés, nagy valószínűséggel egy a 4. századra – 5. század elejére keltezhető, késő szarmata kori temetkezési hely részét képezi, ahol minden bizonnyal további – körárokkal nem jelölt – sírokkal is számolhatunk a jövőben. A műszeres leletfelderítés alkalmával előkerült fémanyag is egy jelentős késő bronzkori megtelepedésre utal, továbbá a nyilvántartás számára eddig ismeretlen korszakok – kora vaskor, késő vaskor, gepida kor – is képviseltetik magukat az eddig ismert neolitikum, bronzkor, szarmata kor és Árpád-kor mellett.

A feltárásból származó régészeti leletanyag a Munkácsy Mihály Múzeum gyűjteményében került elhelyezésre.

Az embertani vizsgálat eredményeinek rövid összefoglalója*

A feltárás alkalmával két temetkezés, az 1 OBJ és az 5 OBJ került feltárássra, mindkét temetkezésből előkerült embertani szempontból értékelhető csontanyag. Mindkét temetkezés embertani csontanyagára általánosan jellemző, hogy rossz megtartásúak és erőteljesen hiányosan maradtak fenn. Az 1 OBJ-ból előkerült embertani anyag külön érdekességét képezi, hogy annak összetételében két egyénhez köthető csontokat sikerült azonosítani. A 1 OBJ I. egyén gyerek, *inf. II* (10-12 év) korú, biológia neme – biomolekuláris vizsgálatok hiányában – nem azonosítható. Az 1 OBJ II. egyén *adultus-maturus*

(20-x év) korú, a *femur* nőies jelleget mutat, de a csontváz hiányossága miatt ez a meghatározás nem mondható megbízhatónak. Az 1 OBJ I. egyénjének a jobb *ulna* azon részén ahol bronz tárgy került eltemetésre és ez által a csont jobban konzerválódott, csonthártyagyulladásra utaló elváltozás volt megfigyelhető.

Az 5 OBJ csontváza gyerek, *inf. I* (1-2 év) korú, biológiai neme nem meghatározható, patológiai elváltozást nem volt lehetőség megfigyelni.

16. kép. 1 OBJ -
csonthártyagyulladás
nyoma

* Készült Libor Csilla vizsgálati eredményei alapján.

Az örökségvédelmi hatóság engedélye

BÉKÉS VÁRMEGYEI KORMÁNYHIVATAL

Ügyiratszám: ÉTDR azonosító:	BE/ETDR-EPO/1060-10/2024 202400029279	Tárgy:	Feltárási engedély a Battonya 0198/16 helyrajzi számú telken, a Battonya 75635 azonosítójú régészeti lelőhely területén tervásatás engedélyezése ügyében.
ÉTDR iratazonosító:	IR-0002077 18/2024		
Ügyintéző: Telefon:	Török-Botyánszki Anna 66/795-832	Melléklet:	-

HATÁROZAT

A Békés Vármegyei Kormányhivatal (a továbbiakban: Kormányhivatal) előtt indult közigazgatási hatósági ügyben a Munkácsy Mihály Múzeum 5600 Békéscsaba, Széchenyi u. 9. szám alatti kérelmező (a továbbiakban: Engedélyes) részére az

engedélyt megadom

az alábbi régészeti feltárás elvégzésére:

A feltárás jellege:	<i>Kutatási program keretében végzett régészeti feltárás</i>
A feltárás módja:	<i>Tervásatás</i>
A feltárás felelős vezetőjének neve, beosztása, szakterülete:	<i>Kapcsos-Mizsur Norbert Sándor (Munkácsy Mihály Múzeum), régész (szarmata)</i>
A feltárás vezetőjének munkatársa, beosztása, szakterülete:	<i>Fülöp Máté, régész (középkor), Imre Mihályné, régész (szarmata), Nagy Dániel Sándor, régész (népvándorlás kor)</i>
A feltárás vezetőjének konzulense, beosztása, szakterülete:	<i>Dr. Bácsmegi Gábor, régész (őskor)</i> <i>Békés vármegye, Battonya, külterület 0198/16 helyrajzi számú telken</i>
A feltárás pontos helye: A feltárás tárgya, célja:	<i>Battonya 328. számú, 75635 azonosítójú régészeti lelőhelyen szarmata kori körárkos temetkezés kutatása.</i>
A feltárás várható időtartama:	<i>2024. október 10., a feltárással érintett terület átvételétől számított legfeljebb 30 (harminc) régészeti feltárássra alkalmas nap.</i>
A leletanyagot véglegesen befogadó múzeum:	<i>Munkácsy Mihály Múzeum 5600 Békéscsaba, Széchenyi u. 9.</i>

Építésügyi és Örökségvédelmi Főosztály
5600 Békéscsaba, Derkovits sor 2. Pf.: 389. Telefon: (+36-66) 795-631
E-mail: bekes.epitesugy@bekes.gov.hu; Honlap: <https://kormanyhivatalok.hu>
KÉR azonosító: KHIV BEK ÉÖF, Hivatali kapu: JH04BCSEOH, KRID: 413940919
Ügyműködés helye: Örökségvédelmi Osztály, címe: 5600 Békéscsaba, Derkovits sor 2.

ELEKTRONIKUSAN HITELESÍTVE
ZÁRADÉKOLVA – ÉTDR

Az engedély hatályának kezdő időpontja a döntés véglegessé válásának napja. Az engedély a határozat véglegessé válásától számított két évig jogosít feltárás végzésére.

A feltárási engedély hatálya kérelemre egy ével meghosszabbítható.

A „feltárás vezetőjének neve”, ill. a „feltárás módszerei és a feltárás várható időtartama” tekintetében az engedélyben meghatározottaktól eltérni, csak az örökségvédelmi hatóság módosított engedélyével lehet.

A feltárást végző szerv a feltárás vezetője útján köteles a feltárás megkezdését a Kormányhivatalnak a kulturális örökség védelmével kapcsolatos szabályokról szóló 68/2018. (IV. 9) Kom. rendelet (a továbbiakban: 68. Kr.) 6. mellékletben meghatározott adattartalmú formanyomtatvány alkalmazásával az ÉTDR-en keresztül bejelenteni a feltárás megkezdése előtt két nappal.

A feltárással érintett terület termőföldet érint, ezért talajvédelmi szempontból, a termőföld minőségi védelme érdekében, az alábbiak alapján kell eljárni:

A feltárás földmunkával érintett 120–150 m² területen a humuszos termőréteget le kell termelni és az alatta elhelyezkedő rétegektől külön kell deponálni.

A munkálatok befejezésekor a szelektíven letermelt talajrétegeket fordított sorrendben kell visszatölteni.

A feltárás elvégzését követően a területet művelési ágának megfelelő állapotba helyre kell állítani.

A tervsátás az érintett terület és a környező termőföldek minőségében kárt nem okozhat, a gazdálkodás feltételei nem romolhatnak.

Az engedélyezési eljárás lefolytatásához a 8.500 FT eljárási költség megelőlegezése Engedélyes által megtörtént, egyéb eljárási költséget nem állapítottam meg.

E határozat a közléssel végleges. A döntés ellen a Szegedi Törvényszékhez (6726 Szeged, Fő fasor 16-20.) címzett keresetlevelet a **Békés Vármegyei Kormányhivatal Építésügyi és Örökségvédelmi Főosztályához (Békéscsaba, Derkovits sor 2. Pf.: 389, Hivatali kapu: JH04BCSEOH KRID: 413940919)** e határozat közlésétől számított 30 napon belül lehet benyújtani. A keresetlevelet jogsértésre történő hivatkozással kell előterjeszteni. A pert a Békés Vármegyei Kormányhivatal ellen kell megindítani. A keresetlevél benyújtásának közigazgatási cselekmény hatályosulására, azaz a döntés végrehajtására halasztó hatálya nincs, de a keresetlevélben azonnali jogvédelem – ennek keretében a halasztó hatály elrendelése – kérhető. A közigazgatási per illetéke 30.000 Ft, melyre vonatkozóan a felperest illetékfeljegyzési jog illeti meg. A felperes a keresetlevélben tárgyalás tartását kérheti. Ha egyik fél sem kérte tárgyalás tartását, és azt a bíróság sem tartja szükségesnek, a bíróság az ügy érdemében tárgyaláson kívül határoz.

A jogi képviselővel eljáró fél, valamint az ügyfélként eljáró gazdálkodó szervezet, állam, önkormányzat, költségvetési szerv e-Papír szolgáltatás vagy egyéb biztonságos elektronikus kézbesítési szolgáltatás útján köteles benyújtani a keresetlevelet a hatóság hivatali kapujára. A természetes személy fél, valamint az elektronikus kapcsolattartásra nem kötelezett fél keresetlevelét papír alapon, a www.birosag.hu oldalról letölthető nyomtatványon is, valamint e-Papír szolgáltatás útján is előterjesztheti.

A bíróság a keresetet elutasítja, ha az alaptalan, a felperes jogának vagy jogos érdekének közvetlen sérelme nem állapítható meg, vagy olyan eljárási szabályszegés történt, amelynek az ügy érdemi elbírálására lényeges kihatása nem volt. Ha a bíróság a jogsértést a keresetlevél alapján vagy hivatalból megállapítja, akkor a közigazgatási cselekményt megsemmisíti, hatályon kívül helyezi, illetve az általános hatályú rendelkezésnek az ügyben való alkalmazását kizárja, illetve szükség esetén a közigazgatási cselekmény megsemmisítése, hatályon kívül helyezése, illetve az általános hatályú rendelkezés ügyben való alkalmazásának kizárása mellett a közigazgatási szervet új eljárásra kötelezi.

INDOKOLÁS

Az Engedélyes Baksai Jánosné meghatalmazott által az építésügyi hatósági engedélyezési eljárást támogató elektronikus dokumentációs rendszer (ÉTDR) útján kérelmet nyújtott be a Kormányhivatalhoz, amely kérelem 2024. április 15. napján került érkezetésre, így a közigazgatási hatósági eljárás 2024. április 15. napján indult. A kérelem tárgya a Battonya 0198/16 helyrajzi számú telken, a Battonya 75635 azonosítójú régészeti lelőhely területén tervsátás engedélyezése.

A feltárási engedélyezési eljárást a 68. Kr. III. fejezet 14. alicime „A régészeti feltárás engedélyezése” szerint kell lefolytatni.

A 68. Kr. 49. § (2) bekezdés szerinti tervsátás esetén természetvédelmi szakkérdést kell vizsgálni, amely a környezetvédelmi és természetvédelmi szakkérdés vizsgálatával kapcsolatos egyéb eljárási költségekről és szakértői díjakról szóló 78/2015. (III. 31.) Kom. rendelet. (a továbbiakban: 78 Kr.) alapján szakértői díjhoz

(eljárási költség megfizetéséhez) kötött. Az ÉTDR útján megérkezett ügyféli beadványból megállapítható volt, hogy a kérelem nem tartalmazta az eljárási költség megfizetését tartalmazó igazolást, ezért 2024. április 16. napján kelt BE/ETDR-EPO/1060-3/2024 ügyiratszámom felhívás került kibocsájtásra a hiányzó dokumentum pótlására vonatkozóan. A Kérelmező 2024. április 19-én a 8500 Ft. eljárási költség megfizetés igazolását az ÉTDR-be feltöltötte.

A jelen ügyben az ügyintézési határidő a 68. Kr. 3. § (5) bekezdése szerint 25 nap. A hiánypótlásra az ügyfél által betervezett kérelem hiányosságai miatt, az ügyfél mulasztása okán volt szükség. Az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.) 50. § (5) bekezdése b) pontja alapján az ügyintézési határidőbe nem számít be az ügyfél mulasztásának vagy késedelmének időtartama, így az ügyintézés határideje 2024. május 12. napja. A hatósági eljárás során az ügyintézési határidő megtartásra került, így az Ákr. 51. § alkalmazásának helye nem volt.

Az engedélyezési eljárás során az alábbiakat állapítottam meg:

Engedélyes a 68. Kr. 23. § (1)-(2) bekezdése alapján jogosult régészeti feltárást végezni.

A kérelmet és annak mellékleteit megvizsgálva megállapítható, hogy hiánypótlást követően azok tartalmazzák a 68. Kr. 48. § (1)-(4) bekezdésben meghatározottakat.

A 68. Kr. 49. § (1) bekezdésében előírt talajvédelmi szakkérdés vizsgálatához a Békés Vármegyei Kormányhivatal Agrárügyi Főosztály Növény- és Talajvédelmi Osztávként részéről Botvánszki Csaba talajvédelmi felügyelő működött közre. A BE/34/471-2/2024. ügyiratszámom kiadott szakági véleményét a döntés rendelkező részébe foglaltam, az alábbiak szerint:

A tervésítés során a humuszos termőréteg megóvásával kapcsolatos előírásaimat a termőföld védelméről szóló 2007. évi CXXIX. törvény (a továbbiakban: Tfv.) 43. § (2) bekezdése és a rendelkezésemre álló adatok alapján határoztam meg.

A munkálatokkal igénybe vett termőföldek eredeti állapotba történő helyreállítását, illetve a termőföldek minőségére és a gazdálkodás feltételeinek biztosítására vonatkozó feltételt a Tfv. 43. § (1) és (3) bekezdésében foglaltaknak megfelelően ítam elő.

Ezen feltételekkel a régészeti tervésítés megvalósítása a termőföld minőségi védelmére vonatkozó jogszabályi feltételeknek megfelel, az engedély kiadható.

Mivel a Battonya 75635 azonosítójú régészeti lelőhely feltárása tervésítés, ezért a 68. Kr. 49. § (2) bekezdése szerint természetvédelmi szakkérdés vizsgálatához a Békés Vármegyei Kormányhivatal Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Hulladékgazdálkodási Főosztály Környezetvédelmi és Természetvédelmi Szakértői Osztály részéről Palatinus István szakügyintéző működött közre. A BE/39/00800-2/2024. ügyiratszámú szakági véleményemben külön feltételek nélkül javasolja a feltárási engedély megadását az alábbiak miatt:

Megállapítottam, hogy a tervésítést országos jelentőségű védett természeti területnek, vagy barlangnak nem minősülő kiterületen végzik.

A kérelem elbírálása során a 68. Kr. 48. § (5) bekezdés b) pontja szerint szakmai vélemény kiállításra megkerestem az Ásatási Bizottságot, amely 71/2024. ÁB-ügyszámú szakvéleményében támogatja a benyújtott kutatási programot, nem emelt kifogást a feltárási vezetőjének szakmai felkészültsége ellen, és nem határozott meg külön szakmai feltételeket. Az Ásatási Bizottság a szakvéleményét az alábbiakkal indokolta:

„Az ÁB támogatja a benyújtott kutatási programot, nem emelt kifogást a feltárási vezetőjének szakmai felkészültsége ellen.”

A fentiekben leírtak alapján megállapítható, hogy a kérelemhez szükséges mellékletek becsatolásra kerültek, a tervezett feltárási munkák megfelelnek a jogszabályban rögzített előírásoknak, a szakmai feltételekkel szemben kifogás, észrevétel nem merült fel, továbbiakban a lelőhely az engedélynek megfelelő feltárási esetén nem sérül. A 68. Kr. 50. § (1) bekezdésében foglalt elutasítási ok nem áll fenn, ezért az engedélyt megadtam.

A feltárási várható időtartamáról a kérelemben foglaltak alapján, a feltárási engedély hatályáról a 68. Kr. 51. § (2) bekezdése, az engedély hatályának kérelemre történő egy évvel való meghosszabbíthatóságáról a 68. Kr. 51. § (3) bekezdése alapján rendelkeztem.

A feltárási engedélyben foglalt a „feltárási vezetőjének neve”, ill. a „feltárási módszerei és a feltárási várható időtartama” tekintetében az engedélyben meghatározottaktól eltérni a 68. Kr. 51. § (5) bekezdése alapján csak az örökségvédelmi hatóság módosított engedélyével lehet.

A feltárás megkezdésének bejelentésére vonatkozó feltételek a 68. Kr. 22. § (1) bekezdés aa) pontja szerint kerültek előírásra.

Az Ákr. 124. § alapján eljárási költség mindaz a költség, ami az eljárás során felmerül.

Az Ákr. 128. § (1) bekezdése alapján a kérelemre indult eljárásban az eljárási költséget – ha jogszabály másként nem rendelkezik – a kérelmező ügyfél előlegezi.

Az eljárási költség megállapításáról, viseléséről való rendelkezés alapját az Ákr. 124. §-a és a 129. §-a biztosítja.

Engedélyes által a 78 Kr. 2. § és 1. mellékletének 7. pontjában foglalt eljárás költség megelőlegezésre került.

Az eljárásban az ügyféli kör vizsgálata az Ákr. 10. §-ának rendelkezésein alapul, így külön vizsgálat nélkül ügyfélnek minősül az Engedélyes, továbbá vizsgálat alapján az ingatlan tulajdonosa, illetve azok, akiknek a feltárási tevékenységgel érintett telekre vonatkozó joga az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzésre került.

Az örökségvédelmi hatósági döntés véglegessé válása az Ákr. 82. § (1) bekezdésén alapul.

A határozat ellen a jogorvoslat lehetőségéről, benyújtásának helyéről és határidejéről, valamint a bírósági eljárásról való tájékoztatás az Ákr. 112. § (1) bekezdésén, 113. § (1) bekezdés a) pontján, 114. § (1) bekezdésén, valamint a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (továbbiakban: Kp.) 12. § (1) bekezdésén, 13. § (1) bekezdés a) pontján, 39. § (1) bekezdésén, 50. § (1) bekezdésén, 77. § (1)-(2) bekezdésén, 88-89. §-án, 90. § (1) bekezdés b) pontján, a bíróságok elnevezéséről, székhelyéről és illetékességi területének meghatározásáról szóló 2010. évi CLXXXIV. törvény 3/A.§-án, illetve 4. melléklet 7. pontján alapul. A keresetlevél elektronikus benyújtására vonatkozó tájékoztatást a Kp. 28. § (1) és 29. § (1) bekezdése, a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény 605. § és 608. §, az elektronikus ügyintézés és a bizalmi szolgáltatások általános szabályairól szóló 2015. évi CCXXII. törvény (E-ügyintézési tv.) 8. és 9. § alapján nyújtottam.

A határozat elleni közigazgatási per illetékének a mértéke az Itv. 45/A. § (1) bekezdésén, az illetékfeljegyzési jog az Itv. 62. § (1) bekezdés h) pontján alapul.

A 68. Kr. 51. § (4) bekezdése alapján a véglegessé vált engedélyt megküldöm a nyilvántartást vezető hatóságnak a véglegessé válást követő harminc napon belül.

Jelen döntés megfelelve az Ákr. 80. §-a értelmében, az Ákr. 81. § (1) bekezdésében foglalt tartalmi követelményeken alapul.

Tájékoztatom, illetve felhívom az Engedélyes figyelmét az alábbiakra:

Tekintettel arra, hogy a Battonya 0198/16 hrsz.-ú ingatlan "b" alrészlete része az Országos Ökológiai Hálózatnak, mint ökológiai folyosó, valamint az ingatlannal északi irányban szomszédosan Natura 2000 terület (Szárz-ér, területkód: HUKM 20004) és országos jelentőségű védett természeti terület (KMNP Tompapusztai löszgyep) található, ezért a feltárási tevékenység során ezen területek sértetlenségére fokozottan ügyelni kell. A mellékelt térkép alapján a tervsítás helyszíne természetvédelmi oltalom alatt álló területet nem érint.

Az Ásatási Bizottság 71/2024. ÁB-ügyszámú szakvéleményére tekintettel, felhívom a figyelmet arra, hogy a tervezett feltárás során minden érintett régészeti korszak emlékményagát egyformán kell kezelni, tehát a római császárkori kivül minden más, előkerült régészeti örökségi elem teljes körű feltárását el kell végezni a kutatási területen.

A feltárás dokumentációjának jogszabályok szerinti elkészítésére és leadására fokozott figyelmet kell fordítani, a dokumentációt az alábbiak szerint kell elkészíteni.

A feltárási jelentésnek tartalmaznia kell a 68. Kr. 26. § (1) bekezdésében foglaltakat.

A 68. Kr. 26. § (2) bekezdése szerint:

„Az (1) bekezdés a) pontja szerinti adatlapot minden lelıhelyről külön kell kitölteni.”

A feltárási jelentés szöveges ismertetésének tartalmaznia kell a 68. Kr. 26. § (3) bekezdésben foglaltakat. A jelentés egy-egy példányát a feltárás befejezését követő harminc napon belül elektronikus úton meg kell küldeni a 68. Kr. 26. § (4) bekezdésében felsoroltak részére.

A feltárási dokumentációnak tartalmaznia kell a 68. Kr. 27. § (1) bekezdésében meghatározottakat.

A feltárási dokumentáció egy-egy példányát a feltárás befejezését követő egy éven belül elektronikus úton meg kell küldeni a 68. Kr. 27. § (4) bekezdésében felsoroltak részére.

BE/ETDR-EPO/1060-10/2024

A feltárás megkezdésének bejelentésére vonatkozó feltételek a 68. Kr. 22. § (1) bekezdés aa) pontja szerint kerültek előírásra.

Az Ákr. 124. § alapján eljárási költség mindaz a költség, ami az eljárás során felmerül.

Az Ákr. 128. § (1) bekezdése alapján a kérelemre indult eljárásban az eljárási költséget – ha jogszabály másként nem rendelkezik – a kérelmező ügyfél előlegezi.

Az eljárási költség megállapításáról, viseléséről való rendelkezés alapját az Ákr. 124. §-a és a 129. §-a biztosítja.

Engedélyes által a 78 Kr. 2. § és 1. mellékletének 7. pontjában foglalt eljárás költség megelőlegezésre került.

Az eljárásban az ügyféli kör vizsgálata az Ákr. 10. §-ának rendelkezésein alapul, így külön vizsgálat nélkül ügyfélnek minősül az Engedélyes, továbbá vizsgálat alapján az ingatlan tulajdonosa, illetve azok, akiknek a feltárási tevékenységgel érintett telekre vonatkozó joga az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzésre került.

Az örökségvédelmi hatósági döntés véglegessé válása az Ákr. 82. § (1) bekezdésén alapul.

A határozat ellen a jogorvoslat lehetőségéről, benyújtásának helyéről és határidejéről, valamint a bírósági eljárásról való tájékoztatás az Ákr. 112. § (1) bekezdésén, 113. § (1) bekezdés a) pontján, 114. § (1) bekezdésén, valamint a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (továbbiakban: Kp.) 12. § (1) bekezdésén, 13. § (1) bekezdés a) pontján, 39. § (1) bekezdésén, 50. § (1) bekezdésén, 77. § (1)-(2) bekezdésén, 88-89. §-án, 90. § (1) bekezdés b) pontján, a bíróságok elnevezéséről, székhelyéről és illetékességi területének meghatározásáról szóló 2010. évi CLXXXIV. törvény 3/A. §-án, illetve 4. melléklet 7. pontján alapul. A keresetlevél elektronikus benyújtására vonatkozó tájékoztatást a Kp. 28. § (1) és 29. § (1) bekezdése, a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény 605. § és 608. §, az elektronikus ügyintézés és a bizalmi szolgáltatások általános szabályairól szóló 2015. évi CCXXII. törvény (E-ügyintézési tv.) 8. és 9. § alapján nyújtottam.

A határozat elleni közigazgatási per illetékének a mértéke az Itv. 45/A. § (1) bekezdésén, az illetékfeljegyzési jog az Itv. 62. § (1) bekezdés h) pontján alapul.

A 68. Kr. 51. § (4) bekezdése alapján a véglegessé vált engedélyt megküldöm a nyilvántartást vezető hatóságnak a véglegessé válást követő harminc napon belül.

Jelen döntés megfelelve az Ákr. 80. §-a értelmében, az Ákr. 81. § (1) bekezdésében foglalt tartalmi követelményeken alapul.

Tájékoztatom, illetve felhívom az Engedélyes figyelmét az alábbiakra:

Tekintettel arra, hogy a Battonya 0198/16 hrsz.-ú ingatlan "b" alrészlete része az Országos Ökológiai Hálózatnak, mint ökológiai folyosó, valamint az ingatlannal északi irányban szomszédosan Natura 2000 terület (Száraz-ér, területkód: HUKM 20004) és országos jelentőségű védett természeti terület (KMNP Tompapusztai löszgyep) található, ezért a feltárási tevékenység során ezen területek sértetlenségére fokozottan ügyelni kell. A mellékelt térkép alapján a tervsítás helyszíne természetvédelmi oltalom alatt álló területet nem érint.

Az Ásatási Bizottság 71/2024. ÁB-ügyszámú szakvéleményére tekintettel, felhívom a figyelmet arra, hogy a tervezett feltárás során minden érintett régészeti korszak emlékményagát egy formán kell kezelni, tehát a római császárkorin kívül minden más, előkerült régészeti örökségi elem teljes körű feltárását el kell végezni a kutatási területen.

A feltárás dokumentációjának jogszabályok szerinti elkészítésére és leadására fokozott figyelmet kell fordítani, a dokumentációt az alábbiak szerint kell elkészíteni.

A feltárási jelentésnek tartalmaznia kell a 68. Kr. 26. § (1) bekezdésében foglaltakat.

A 68. Kr. 26. § (2) bekezdése szerint:

„Az (1) bekezdés a) pontja szerinti adatlapot minden leltéhről külön kell kitölteni.”

A feltárási jelentés szöveges ismertetésének tartalmaznia kell a 68. Kr. 26. § (3) bekezdésben foglaltakat. A jelentés egy-egy példányát a feltárás befejezését követő harminc napon belül elektronikus úton meg kell küldeni a 68. Kr. 26. § (4) bekezdésében felsoroltak részére.

A feltárási dokumentációnak tartalmaznia kell a 68. Kr. 27. § (1) bekezdésében meghatározottakat.

A feltárási dokumentáció egy-egy példányát a feltárás befejezését követő egy éven belül elektronikus úton meg kell küldeni a 68. Kr. 27. § (4) bekezdésében felsoroltak részére.

Feltárási napló

Battonya - Tompapuszta, Lapusnyik-tanya IV., Battonya 328 lh.

2025. április 7. – 2023. május 13.

Szelvény kitűzés: 2025.03.24.

Humuszolás: 2025.04.07.

Feltárás (bontás): 2025.04.07. – 2025.05.13.

Szelvény betemetés: 2025.05.13.

SZELVÉNY KITŰZÉS

2025. március 24. (hétfő)

Időjárás: felhős, borult, 10.00-tól zuhogó eső, 12 °C

Résztevők: Kapcsos-Mizsur Norbert Sándor (ásatásvezető régész), Kamarási

András geodéta (Archeoline Kft.)

Munkavégzés: 11.30-13.35

Leírás

Találkoztunk a lelőhelyen Kamarási Andrással és kitűztük az ásatás szelvényét.

Elhelyeztünk 2 alappontot.

Fémkeresővel átnéztem az ásatási szelvény felületét, modern kori fémanyag került elő.

2025. április 02. (szerda)

Időjárás: napos, derűs, erős szél, 17 °C

Résztevők: Kapcsos-Mizsur Norbert Sándor (ásatásvezető régész), Fülöp Máté

(régész), Demcsák Ildikó (régésztechnikus), Knyihár Gábor (régésztechnikus)

Munkavégzés: 10.00-12.30

Leírás

Ahogy kiértünk a lelőhelyre, találkoztunk a mezőőrrel, aki biztosított, hogy figyeli a területet.

Átnéztük a szelvényt és a szélesebb környékét fémkeresővel. Fülöp Máté talált egy fibula tűtartót, a típust nehéz azonosítani. Talán magas tűtartójú, szarmata típusú számszerű fibula tűtartója lehet.

Készítettem pár drón fotót.

A szelvény területéről begyűjtöttük a felszíni leletanyagot.

HUMUSZOLÁS, FELTÁRÁS

2025. április 07. (hétfő)

Időjárás: borult, majd derűs, 11.00 körül hószállingózás, 6-9 °C

Résztevők: Kapcsos-Mizsur Norbert Sándor (ásatásvezető régész), Fülöp Máté (régész), Benus Ferenc (régésztechnikus), Győri János (MA régész hallgató), Knyihár Gábor (régésztechnikus), Szivák Imre (önkéntes), továbbá Mándoki Sándor (Imro-Ép Kft., gépkezelő)

Munkavégzés: 09.00-16.20

Leírás

9 órakor találkoztunk a gépkezelővel a bekötő úton, majd átmentünk a lelőhelyre. 9.15-kor megérkeztek a MMM kollégák is. 9.30-kor megkezdtük a felület É-i részének a lehumuszolását. K-Ny-i irányba folytattuk a humuszolást. Az ÉK-i saroknál, 35-40 cm mélységig volt a művelt, mozgatott humuszréteg, amit eltávolítottunk.

Az É-i részt két „fogásból” tudta csak lehumuszolni, úgy, hogy a D-i részre kellett deponálja ideiglenesen a földet, amit tovább rakott a kijelölt deponálási részre. A humuszolásnál az É-i rész Ny-i vége „felszakadt” ezért túlnyúlik a kijelölt szelvényen. A kis méretű szelvényben nehezen tudott a munkagép mozogni, úgy, hogy meg tudja őrizni a közepén levő tanúfalat. A D-i rész humuszolása ugyancsak K-Ny-i irányba történt. A munkagép a művelt földben nagyon süllyedt, ezért elhúzódott a humuszolás. Megigazítottuk és nyestük a metszefalakat, valamint a tanúfalról leástuk a „felesleg” földet, majd megnyestük.

A D-i részen a humuszolási mélység a gép süllyedése miatt helyenként eléri az 50 cm mélységet. A művelt, mozgatott felső réteg 40 cm vastag. A humuszolást

követően a szelvény ÉNy-i sarkában mutatkozott jelentősebb patics szóródás, egyfajta kisebb koncentráció.

A szelvény középső rése színében és állagában érzékelhetően eltér a szelvény szélétől. A középső rész sötétbarna, állatjáratok vágják és helyenként patics darabok találhatóak benne. A szelvény szélénél a humuszos mélységen világos barna, sokkal kevesebb patics szemcsével és tömörebb. A szelvény D-i részén a körárok vonala bizonytalan körvonalakkal, de némileg érzékelhető, sötétbarna, patics szemcsés, tömör. Egyelőre kérdéses, hogy a D-i szelvényfalnál az elszíneződés a körárok megszakítása lehet-e.

A szelvény közepén levő sötétbarna, paticsos, állatjáratos „elszíneződés” egyelőre kérdéses, hogy egy halomszerű földhányás lehet-e?

A szelvény É-i részét fóliával takartuk. Holnapra tervezzük a felület nyesését, majd orthofotós dokumentálását.

A Hiluxnak 15.15-kor indulni kellett Békéscsaba, Győri Janival maradtunk a maradékot összepakolni.

2025. április 08. (kedd)

Időjárás: derűs, hideg, 1 °C

Résztevők: Kapcsos-Mizsur Norbert Sándor (ásatásvezető régész), Benus Ferenc (régésztechnikus), Fülöp Máté (régész), Győri János (MA régész hallgató), Wieszner Balázs (régész)

Munkavégzés: 08.22-16.30

Leírás

Reggel az úton találok Nagy István gimnáziumi tanárral, a Mikes Kelemen Katolikus Gimnáziumból és egyeztetünk a nyílt nappal kapcsolatban.

Telefonon egyeztettem Rádai Imrével a földmunkáról, számlázás és a betemetés időpontjának ügyében (becsült).

Ma reggel csak 4-en voltunk. Megkezdjük a D-i oldal manuális nyesését lapáttal. Nagyjából 9-től 15.00-ig tartott. Meg kellett metszeni a Ny-i metszefalat is.

A nyesést követően némileg jobban látszódott a körárok, főként a Ny-i oldala és a körárok D-i részén a hiátus (ahol megszakad) jól kivehető volt.

A körárok betöltése sötétbarna, állatjáratok vágják és patics darabok jelentkeznek benne, a kerámia „élére” áll. A szelvény központi részén a föld a körárok betöltéséhez hasonlóan sötétbarna és paticcsal kevert, Tömör, de sokkal lazább szerkezetű, mint a körárkon kívüli világosabb barna (feltehetően őshumus), amely rendkívül tömör, kompakt. Méretéből ítélve nagyobb, mint egy sír feltja, majdnem az egész körárok által határolt részt kitölti, valószínű, hogy a körárokból kitermelt föld által létrehozott kisebb halom köpenye.

A kézi nyesést követően LVL1 felszint drónnal fotóztuk. Mérőléc és orthofotó (+elhelyezett mérési pontok). A pontok holnap lesznek bemérve. Délutánra az idő nagyon elromlott, rendkívül szeles, viharosra váltott. Pár km-re Ny-ra esett is. A leletanyagot elcsomagoltuk.

2025. április 09. (szerda)

Időjárás: derűs, hideg, 1 °C

Résztvevők: Kapcsos-Mizsur Norbert Sándor (ásatásvezető régész), Benus Ferenc (régésztechnikus), Fülöp Máté (régész), Győri János (MA régész hallgató), Imre Mihályné (régész), Knyihár Gábor (régésztechnikus), Szivák Imre (önkéntes), Wieszner Balázs (régész). Orosházáról két fémkeresős Bíró Gábor (önkéntes), Feldmann József (önkéntes). 14.00 után kinézett Kerekes György (önkéntes)

Munkavégzés: 08.00-15.18

Leírás

A szelvény É részén meg lett nyesve a felszín. A fóliával való letakarás bevált, sokkal könnyebb volt nyesni.

Mérő állással d.u. bemértük a tegnapi D-i rész orthofotójához letűzött szegeket lv11_p1-9 (lásd vázlat). Az É-i részt is befotóztuk drónnal orthofotó és felszín fotó is készült. Az É-i részhez is szúrtunk le szögeket, amelyeket mérőállással bemértünk lv11_p10-15 (lásd vázlat).

!Megj. A mérőállás folyamatosan sípolt, időnként megszakadt a sípolás. A mérést elvégezte. Pontos. Nem értem.

A szelvénynek kijelöltük a 2x2 négyzethálóját, amelyen belül bontunk holnap. A leletanyagot elcsomagoltuk.

A négyzetháló szegeit mérőállással bemértük. lv11_M1-től (mátrix).

A nyesést követően a körárok vonala nem látszott olyan jól, mint a szelvény D-i részében, viszont a patics darabok szóródása viszonylag jól érzékelteti a vonalát. A szelvény ÉNy-i sarkában továbbra is jelentős a patics töredékek koncentrációja, az előkerült kerámia érdekes módon Gáva jellegűnek tűnik. Tekintve, hogy a geofizikán mutatózó ház sarka Ny-ra van kérdés, hogy valójában milyen korszakba sorolható. (?) (késő bronzkor?)

További késő bronzkori fémleletek is kerültek elő (fémkeresőzés).

2025. április 10. (csütörtök)

Időjárás: rendkívül szeles, hideg, É-i szél. 15.00 után kisütött a nap. 8-10 °C

Részvevők: Kapcsos-Mizsur Norbert Sándor (ásatásvezető régész), Benus Ferenc (régésztechnikus), Fülöp Máté (régész), Győri János (MA régész hallgató), Imre Mihályné (régész), Knyihár Gábor (régésztechnikus), Nagy Dániel (régész), Wieszner Balázs (régész).

Munkavégzés: 07.20-16.30

Leírás

Reggel Győri Janival elkezdtek a négyzethálóra való bontást. A mai nap az 1,4,5,8,9,10 négyzeteket bontottuk ki. Neki kezdtünk a 2,3,7 négyzeteknek.

A négyzetek bontási egységek, ezért strat számuk megegyező (snr 1,4,5 stb).

Nagyjából egy ásónyom mélységben bontottunk és nyestük a felszín. A legnagyobb leletkoncentráció a 12 négyzetben volt tapasztalható: késő bronzkor, Gáva. A betöltések színe nagyjából egységesen sötétbarna, paticsos és állatjárat vágja. Az snr 4-ben négyzetes folt jelentkezett, É-D tájolásban. A snr 12-ben a fémkereső jelet mutat. A 12-ből mészbetétes Cruceni-Belegiş jellegű perem került elő.

2025. április 11. (péntek)

Időjárás: felhős, majd derült, napos. 5-14 °C

Résztevők: Kapcsos-Mizsur Norbert Sándor (ásatásvezető régész), Benus Ferenc (régésztechnikus), Győri János (MA régész hallgató), Imre Mihályné (régész), Szivák Imre (önkétes), Tóth Gábor (önkétes).

Munkavégzés: 07.50-14.12

Leírás

Reggel folytattuk az snr 2 és 3 bontását.

9.15 körül megérkeztek a Két Tannyelvű Szerb (12+1) és Román (20+2) iskolából az ásatási nyílt napra. Az ásatási nyílt nap 11.00-ig tartott, majd távoztak. A visszajelzések alapján jól sikerült.

Az snr 3 nyesését követően kirajzolódott a sárgás-barna, tömör altalaj, amelytől elválik a körárok. Valószínűleg nem kell továbbiakban mélyülni, elég ásóhegy + átnyesés a lvl2-nek. A leletanyagot elcsomagoltuk. Az snr 12 egyértelműen késő bronzkori és nagy valószínűséggel a ház omladéka.

2025. április 14. (hétfő)

Időjárás: felhős, borult, szeles. 11-17 °C

Résztevők: Kapcsos-Mizsur Norbert Sándor (ásatásvezető régész), Benus Ferenc (régésztechnikus), Fülöp Máté (régész), Knyihár Gábor (régésztechnikus), Győri János (MA régész hallgató), Szivák Imre (önkétes).

Munkavégzés: 08.40-16.25

Leírás

Reggel ki kellett mennem a Sánka-halomhoz, az öntözőrendszer nyomvonalát megbeszélni, ma kezdik a feltárást.

Befejeztük a maradék snr-eket (négyzet) 11, 2, 6. Letűztem a szegeket az orthofotóhoz és drónnal befényképeztem. Holnap ismét le kell majd fényképezni, ha egységesen szárad (sakktáblaszerű lett).

13.00-kor Fülöp Mátét és Knyihár Gábort átvittem a Sánka-halomhoz és átadtam a feltárást, mivel a kettőt nem tudom párhuzamosan vinni.

Az É-i része a szelvénynek orthofotó előtt meg lett tisztítva, holnap be kell mérni a szegeket.

A körárok némileg kirajzolódik már ezen a szinten is, főként a szelvény Ny és É részén. A K-i kicsit magasabb. A betöltés sötétbarna és a patics darabok és szemcsék is kirajzolják a vonalát.

Az altalaj mindössze pár centire lehet, ez kb az a szint, ahol a humusz réteg elválik a sárga altalajtól. A szelvény K-i részén az épület omladékából jelentős mennyiségű kerámia és patics került el, illetve a szelvényfal mellett egy állat koponya (ló, tehén?). Az snr 12-nél jelzett a fémkereső. Az snr 11-12-ben egy sötét folt is mutatkozott.

2025. április 15. (kedd)

Időjárás: felhős, borult, nagyon szeles. 7-15 °C

Részvevők: Kapcsos-Mizsur Norbert Sándor (ásatásvezető régész), Benus Ferenc (régésztechnikus), Demcsák Ildikó (régésztechnikus), Győri János (MA régész hallgató), Szivák Imre (önkéntes).

Munkavégzés: 08.20-16.00

Leírás

Bár reggel kiértem, 10 óráig esett az eső, odáig rendeztem a képeket. Békéscsabáról az autó csak 11.40-kor ért ki, megfigyelésen volt Méhkeréken.

A fényviszonyok ideálisak voltak, ezért eső után drónnal be akartam fotózni a lvi2 orthora. Túl erős volt a szél, nem sikerült. Befotóztam kézzel.

Ismét megpróbáltam drónnal, vesztettem. A szél felkapta, nem tudtam tartani a szelvény felett. 2.5 óra bolyongás után a tompapusztai löszgyepről sikerült összeszednem nagy nehezen. Ma kár volt felkelni. Több km út gyalog és autóval. Egész nap a drónt kerestük.

2025. április 16. (szerda)

Időjárás: felhős, enyhe. 8-16 °C

Résztevők: Kapcsos-Mizsur Norbert Sándor (ásatásvezető régész), Demcsák Ildikó (régésztechnikus), Gyóri János (MA régész hallgató), Knyihár Gábor (régésztechnikus)

Munkavégzés: 08.20-16.00

Leírás

A 2. alappont kimozdult, újra be kell mérni! -> Geodéta

Leletanyag elcsomagolása. A bontására kijelölt négyzethálók bontási sorrend szerint történő megszámozása.

2025. április 17. (csütörtök)

Időjárás: felhős, enyhe. 17 °C

Résztevők: Kapcsos-Mizsur Norbert Sándor (ásatásvezető régész), Demcsák Ildikó (régésztechnikus), Gyóri János (MA régész hallgató), Knyihár Gábor (régésztechnikus), Szivák Imre (önkéntes), Szolnoki János (önkéntes), Rotics Mária (önkéntes).

Munkavégzés: 08.20-16.00

Leírás

Az Snr 13, 14, 15 négyzeteket elbontottuk egy ásónyom mélységben, mivel a gépi humuszolás során a 30 cm mélységnél régészeti jelenség feltja nem rajzolódott ki. A bontás túl mélynek bizonyult, habár azonos mélységre jutottunk, mint az SZ1 Ny-i végében. A körárok alja a felület nyelését követően, mindössze csak az Snr 13 és 14-ben maradt meg, az Snr18-ban a metszetsfalban jól láthatóan nem éri el a LVL 2-t, azaz az a része sekélyebb (feltehetően az a szakasza vályúszerű lehet, egyenetlen az alja, változó mélység)

Az Snr 18 metszetsfalát lefotóztam.

A továbbiakban nem folytatjuk a LVL2-re való mélyülést, mivel a körárok sekély, még egyszer manuálisan megnyessük és rábontunk.

A központi részen, azaz az Snr 19 és 20 négyzeteknél alaposabb nyesés szükséges, mivel a sírgödör feltja nem jelentkezett. Feltehető, hogy a sötétbarna állatjártos, amorf felt a halom lehet.

A körárok az Snr 38 és 39 mentén szakad meg.

Snr 29 (2 Obj) – a körárok felső része

Snr 30 (2 Obj) – a körárok alsó része

Földmintavétel B4 és B3 szegmensből, mindkét Snr-ből (29-30)

Snr 29 – Sötétbarna, tömör, darabos, patics és kerámia töredékekkel kevert. A B4 és B3-ból szarmata kori kerámia töredék került elő az Snr 29-ből.

A 2. alappont bemérése délután megtörtént, újból használható további mérésekhez. Fóliával elfedés. Húsvét jön.

2025. április 22. (kedd)

Időjárás: Napos, enyhe 19 °C

Résztevők: Kapcsos-Mizsur Norbert Sándor (ásatásvezető régész), Benus Ferenc (régésztechnikus), Knyihár Gábor (régésztechnikus)

Munkavégzés: 08.20-16.00

Leírás

Az Snr 19-22 négyzetek ásóhegynyi (5-7 cm) bontása, majd nyesése.

A nyesést holnap is kell folytatni.

2025. április 23. (szerda)

Időjárás: napos. derűs 20 °C

Résztevők: Kapcsos-Mizsur Norbert Sándor (ásatásvezető régész), Benus Ferenc (régésztechnikus), Knyihár Gábor (régésztechnikus)

Munkavégzés: 08.20-16.30

Leírás

Tovább folytattuk a nyesést.

Elég jól látszik a sír feltja.

Illesztőpontok, markerek elhelyezése.

Le lett takarva.

2025. április 24. (csütörtök)

Időjárás: felhős 18 °C

Résztevők: Kapcsos-Mizsur Norbert Sándor (ásatásvezető régész), Benus Ferenc (régésztechnikus), Demcsák Ildikó (régésztechnikus), Győri János (MA régész hallgató), Szivák Imre (önkétes), Patács István (önkétes)

Munkavégzés: 08.20-16.30

Leírás

Lefotóztuk a tanúfal É-i oldalát a bejelölt rétegekkel.

Lefotóztuk az 3 Obj faltját a LVL 2-n

Lerajzoltuk a tanúfal É-i oldalát, majd elbontottuk a tanúfalnak a sír felőli részét.

Megnyestük az 1 Obj sír felszínét, majd drón fotót készítettünk.

2025. április 25. (péntek)

Időjárás: napos, meleg, 20 °C

Résztevők: Kapcsos-Mizsur Norbert Sándor (ásatásvezető régész), Győri János (MA régész hallgató), Szivák Imre (önkétes)

Munkavégzés: 08.20-14.00

Leírás

Drónnal lefotóztuk a felületet és letűztük a szegeket markernek.

Elkezdtek a 2 Obj B 3 és 4 bontását. Két réteg különül el: felső Snr 29 és alatta Snr 30 (2 Obj)

Snr 29 – sötétbarna, patics darabkás, szemcsés, darabos

Snr 30 – sárgás-barna, tömör, agyagos, kevés patics szemcse

2025. április 28. (hétfő)

Időjárás: felhős, kicsit borult, enyhe, 14 °C

Résztevők: Kapcsos-Mizsur Norbert Sándor (ásatásvezető régész), Benus Ferenc (régésztechnikus), Fülöp Máté (régész), Knyihár Gábor (régésztechnikus)

Munkavégzés: 08.20-16.30

Leírás

A B1 szegmensbe, az Snr 29 szintjén kirajzolódott egy sötétbarna folt, B1 lel lett fotózva. A nap végére befejeztük a B1-4 szegmensek bontását és elkezdtük a J1-et.

A sír bontásánál (1 Obj) az Snr 32-ben emberi csontok darabkái kerültek elő.

Snr 31 sír betöltése (1 Obj)

Snr 32 felnyitás betöltése (4 Obj)

A folt csak mélyülés, egyenetlen az alja.

2025. április 29. (kedd)

Időjárás: napos, meleg. 15-26 °C

Résztevők: Kapcsos-Mizsur Norbert Sándor (ásatásvezető régész), Benus Ferenc (régésztechnikus), Knyihár Gábor (régésztechnikus)

Munkavégzés: 08.00-16.30

Leírás

Folytattam az 1 Obj bontását. LVL 2-nél kirajzolódott a koporsó foltja: Snr 33 - fotó, részlet és drón fotó készült.

Az Obj 1 LVL2-ről rajz készült az Snr 33 koporsó folttal. Átmetszettük az Snr 33 koporsót C-D tengely mentén, D-i részen nincs csont. A további bontásnál emberi csontok jelentkeztek. Az 1 Obj-ban LVL3-nál fotó készült a csontok helyzetéről.

2025. április 30. (szerda)

Időjárás: napos, meleg. 17-28 °C

Résztevők: Kapcsos-Mizsur Norbert Sándor (ásatásvezető régész), Demcsák Ildikó (régésztechnikus), Fülöp Máté (régész), Győri János (MA régész hallgató), Knyihár Gábor (régésztechnikus)

Munkavégzés: 08.14-16.25

Leírás

1 Obj LVL 3-ról fotó és rajz készült.

A geofizikai felmérés alapján az SZ 1-től Ny-ra egy 1x1 méteres szondát nyitottunk a 3 Obj-ra, annak rétegsorának megfigyelése céljából. 8 LVL (szintet) bontottunk és dokumentáltunk. LVL 8 alatt a sárga járószint, döngölt agyag?

1x1/2025 rétegsora

Snr 1- sötétbarna, tömör agyagos, szántott humusz.

Snr 2 - barna, patics darabos, átégett omlásréteg

Snr 3 - sárgás-barna, patics és agyag szemcsével kevert, tömör, agyagos.

Snr 4 - sárga, tömör, agyagos járószint.

A szelvény alja 80 cm.

Az 1 SZ-ben az 1 Obj-ról addig a LVL 3-on rajz készült, majd folytattuk a bontást.

Fóliával takarás, leletanyag csomagolás.

2025. május 5. (hétfő)

Időjárás: borult, 16 °C

Résztevők: Kapcsos-Mizsur Norbert Sándor (ásatásvezető régész), Benus Ferenc (régésztechnikus), Fülöp Máté (régész), Knyihár Gábor (régésztechnikus)

Munkavégzés: 08.11-16.25

Leírás

Obj1_lv14p1-4 geod kód

Az 1x1/2025_p1-4 a kódja

Bemértük az 1 Obj ortho pontjait és tengelyeket. A sírról drón fotó, ortho és fotogrammetria készült drónnal. Kézi fényképezőgéppel is készült kép.

Az 1 Obj le lett rajzolva a LVL 4-en. Felszedtük és elcsomagoltuk a csontokat.

2025. május 6. (kedd)

Időjárás: felhős, szemerkélő eső. 14 °C

Résztevők: Kapcsos-Mizsur Norbert Sándor (ásatásvezető régész), Benus Ferenc (régésztechnikus), Fülöp Máté (régész), Knyihár Gábor (régésztechnikus)

Munkavégzés: 08.17-16.30

Leírás

8.30 körül el kezdett esni az eső, megvártam míg elállt.

Megnyestük a 3 Obj. LVL 1 készült folt fotó, drónnal is. (betöltése Snr 34)

Lemélyültünk LVL-2-re készült fotó drónnal

A LVL 1-ről elő került egy hajlított bronz lemezke.

A LVL 3 pontjai a LVL 2-hez is jó, azonos (a tanufal elbontás előtt)

Elbontottuk a tanufalat, majd megnyestük a 3Obj. Kirajzolódott az 5 Obj sír (drón + folt fotó)

2025. május 7. (szerda)

Időjárás: felhős, szemerkélő eső. 17 °C

Résztevők: Kapcsos-Mizsur Norbert Sándor (ásatásvezető régész), Benus Ferenc (régésztechnikus), Fülöp Máté (régész), Knyihár Gábor (régésztechnikus), Szilágyi Péter (régésztechnikus)

Munkavégzés: 08.00-16.30

Leírás

A 3 Obj LVL 3 fotó, ortho fotó készült, elbontottuk a tanufalat. A 3 Obj LVL 3 kirajzolódott az 5 Obj, a metszefal rajza ki lett egészítve. A tanúfal elbontása után újra lefotóztuk a 3 Obj és az 5 Obj foltját.

A markerek be lettek mérve (Obj3-5_L3p1-4)

Az 5 Obj kibontottuk, majd lefotózzuk és fotogrammetria is készült.

Gyerek temetkezés, benne kis gömbtestű edény és egy kéttagú oldalt hajlított lábú fibula (3 vége- 4 sz)

5 Obj betöltése: Snr 35

A sír lekerekített sarkú téglalap alakú, D-É tájolású. A 3 Obj tapasztott? agyag padlójának szintjéig ásták le. A csontok kimozdítva eredeti, anatómiai pozíciójukból.

A sír (5 Obj) ki lett bontva, fotó, rajz és lelet felszedve a nap végére. Fotogrammetria is készült (4 pont)

2025. május 8. (csütörtök)

Időjárás: hűvös, felhős, borult. 13 °C

Résztevők: Kapcsos-Mizsur Norbert Sándor (ásatásvezető régész), Benus Ferenc (régésztechnikus), Knyihár Gábor (régésztechnikus), Szilágyi Péter (régésztechnikus).

Munkavégzés: 08.07-16.30

Leírás

Bemértük a 5 Obj pontjait. OBJ5L2p1-4

Folytattuk a 3 Obj bontását, az Snr 34 alatt jelentkezett a tapasztott? agyagpadló (Snr36)

11.00-kor el kezdett esni az eső, a mai napra felfüggesztjük az ásatást. Letakartuk a 3 Obj.

2025. május 9. (péntek)

Időjárás: napos, derűs, hűvös, majd meleg. 13-26 °C

Résztevők: Kapcsos-Mizsur Norbert Sándor (ásatásvezető régész), Benus Ferenc (régésztechnikus), Fülöp Máté (régész), Szilágyi Péter (régésztechnikus)

Munkavégzés: 08.07-16.30

Leírás

Folytatjuk a 3 Obj bontását.

Megkerestük a 2 Obj alját, majd meghoroltuk.

Az Snr 35 és 36 között, a tapasztott? agyagpadlón egy állati lapocka került elő, jó C14 adat.

A 3 Obj K-i végében kirajzolódott egy kerek folt. 6 Obj (cut) Snr 37 (fill)

A 3 Obj LVL 4 Snr 36 drón fotó és ortho készült, a szegek azonosak a LVL3-al (Obj3-5L3p1-4) azonos.

1 Obj elkészült a végleges rajz
A 2 Obj letűztem a szegeket (illesztőpont)

2025. május 12. (hétfő)

Időjárás: felhős, borult enyhe szél. 13-19 °C

Résztevők: Kapcsos-Mizsur Norbert Sándor (ásatásvezető régész), Demcsák Ildikó (régésztechnikus), Knyihár Gábor (régésztechnikus)

Munkavégzés: 08.00-16.25

Leírás

Kiáramtam a 6 Obj (snr37) betöltését. Lefotóztam a 3 Obj +6 Obj.

A 3 Obj ortho készült + fotogrammetria a LVL4-en, ai az Snr 36 padló.

A fotogr és ortho szegei azonosak a LVL 3-al: Obj3-5L3p1-4 (vázlat az előző oldalon)

A 3 Obj-ról rajz és metsz rajz készült.

A 2 Obj metszet rajzai is készek

LVLUp1-9

2025. május 13. (kedd)

Időjárás: felhős, majd napos. 17-24 °C

Résztevők: Kapcsos-Mizsur Norbert Sándor (ásatásvezető régész), Kamarási András geodéta (Archeoline Kft.)

Munkavégzés: 08.00-16.25

Leírás

Kamarási András bemérte a szelvényt, + illesztőpontok és biztonsági mérések.

Drónnal befotóztuk orthora a felszínt.

Mérőléccel készítettem további fotókat drónnal: ortho + 3 D

Feltártam a 2 Obj tanúfalait, a leletanyagot elcsomagoltam.

Az Snr 27 leleteit felszedtem és elcsomagoltam

A 3 Obj lapocka és ló koponya csontjait elcsomagoltam.

Vettem tégelybe földmintát talaj mikromorfológiai vizsgálathoz a 3 Obj Snr 34 és 36-ból. Dokumentáltam

A telefonomat beejtettem az 1 Obj-ba és meghibásodott. (magántelefon).

Egyeztettem a gépi munka szolgáltatóval, Rádai Imrével , holnap 10.00 után jön a gép betemetni.

A 3 obj lókoponyáját Mizsur Gergő (agrármérnök) határozta meg (ló, idős), ez úton is köszönöm.

A jelenségek feltárva, a leletanyag elcsomagolva, a dokumentáció teljes.

2025. május 14. (szerda)

Időjárás: napos, meleg. 14-24 °C

Résztevők: Kapcsos-Mizsur Norbert Sándor (ásatásvezető régész), Mándoki Sándor gépkezelő (Imro-Ép Kft.)

Munkavégzés: 08.17-14.40

Leírás

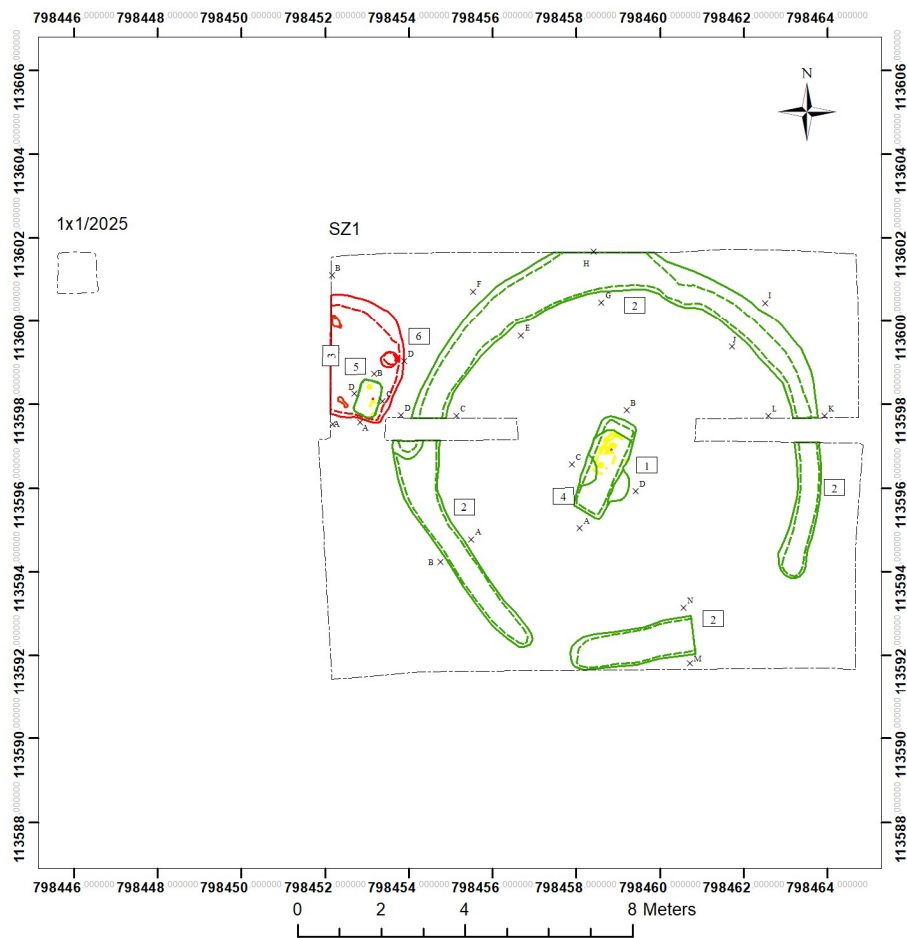
Reggel érkezés a megbeszélrt időpontban. Utolsó ellenőrzés, illesztőpontok eltávolítása.

A munkagép betemette a szelvényt, dokumentáltam.

Értesítettem a tulajt és a bérlőt.

A területet visszaállítottuk eredeti állapotába.

A feltárt terület összesített alaprajza

Jelmagyarázat		Összesített alaprajz NKA szakmai beszámolóhoz Munkácsy Mihály Múzeum Régészeti osztály	
<p>Objektumok</p> <p>Korszak, vonal_típus</p> <p>--- késő bronzkor, ajl</p> <p>--- késő bronzkor, szél</p> <p>--- szarmata kor, ajl</p> <p>--- szarmata kor, szél</p> <p>Léletanyag</p> <p>korszak</p> <p>--- késő bronzkor</p> <p>--- késő szarmata kor</p> <p>x metszelpontok</p>		<p>LNYA: 75635</p> <p>Lelőhely: Battonya, Tompapuszta, Lapusnyik-tanya IV (Battonya 328)</p>	
<p>Lépték: 1:120</p> <p>Vetületi rendszer: EOVS</p> <p>Dátum: HD 1972</p>		<p>Felmérést készítette: Kapsos-Mizsur Norbert S.; Archeoline Kft.</p> <p>Rajzot készítette: Kapsos-Mizsur Norbert S.</p> <p>Rajz készítése: 2025.10.25.</p>	

17. kép. SZ 1 és 1x1/2025 szelvények összesítő alaprajza

A megvalósítás előtti, közbeni és utáni állapotok fotódokumentációja

18. kép. Megvalósítás előtt fotó

19. kép. Megvalósítás közbeni fotó

20. kép. Megvalósítás utáni fotó

Az elsődleges leletfeldolgozásról szóló beszámoló

A Barbaric-ON - Battonya, Tompapuszta, Lapusnyik-tanya IV (Battonya 328) szarmata kori körárkos temetkezéseinek feltárása, LNyA 75635 pályázat keretében megvalósult tervásatás feltáró intézménye és leletanyagot befogadó intézménye megegyező módon a Munkácsy Mihály Múzeum.

A feltárás során előkerült régészeti leletanyag terepi csomagolása és a leletanyagot befogadó intézményben történő elsődleges leletfeldolgozása a hatályban levő jogszabály, az 52/2016. (XII 29.) EMMI rendeletben megfogalmazott szempontjainak megfelelően történt.

A régészeti leletanyag terepi csomagolása bontási egységenként és leletanyagtípusonként történt, mindegyik csomagolási egység leletkísérő lapján feltüntetve az azonosíthatóságuk szempontjából releváns információkat (lelőhely azonosító, név, leletanyag kora, jellege stb.)

A feltárásból előkerült régészeti leletanyag a Munkácsy Mihály Múzeum raktárában került előzetesen elhelyezésre, majd a feltárást befejeztét követően az előzetes leletfeldolgozás folyamán elvégeztük az állagvédelmi és tudományos hasznosítás szempontjából szükséges tisztítási, konzerválási és restaurálási feladatokat.

A régészeti leletanyag részét képező kerámiaanyag, zoológiai csontanyag és embertani csontanyag megtisztítását Lukóczki Maya restaurátor szakos egyetemi hallgató végezte megbízási szerződéses jogviszony keretében a feltárást vezető régész felügyelete mellett. A leletanyag állandó, egyenletes hőmérsékleten, lassan történt (21. kép). A szárítást követően a kerámia, patics, kagyló, malakológiai, zoológiai csontanyag, embertani csontanyag végleges csomagolása zacskókba, simítózáras zacskókba és szükség esetén papírzacskókba történt (22. kép).

21. kép Tisztítást követő szárítás

22. kép. Csomagolt leletanyag

Restaurálási- és konzerválási beavatkozás a feltárásból előkerült bronztárgyak esetében vált szükségessé. A bronztárgyak restaurálását Petrovszki Zoltán főrestaurátor végezte. A bronztárgyak fizikai megtartása viszonylag jó volt (23., 25. kép.), azonban felületükön az alapfémre jellemző korróziós termékek voltak megfigyelhetőek. A bronztárgyak tisztításának első fázisa mechanikusan történt. A felületen lévő földes és korróziós termékeket marokcsiszolóba fogott fémfejekkel lettek eltávolítva. A tisztítás második lépéseként vegyszeres kezelés került alkalmazásra (24., 26. kép).

23. kép. 5 OBJ bronzfibula restaurálás előtt

24. kép. 5 OBJ bronzfibula restaurálás után

25. kép. SNR 34 bronzlemez restaurálás előtt

26. kép. 5 OBJ bronzlemez restaurálás után

A feltárás során begyűjtött földminták flotálása tárolóedényes eljárással történt, minimum 4 öblítésből, szükség esetén ennél több öblítést is alkalmaztunk. A növénytani és kisméretű zoológiai maradványok (magok, rostok, malakológiai minták, stb) felfogására kettőbe hajtott hálót és konyhai szűrőt alkalmaztunk. A maradványok szárítását egyenletes hőmérsékleten, hosszú ideig végeztük (27. kép), a növénytani maradványok teljes kiszáradásáig. A mintákat simítózáras tasakban tároltuk, a megfelelő kísérő cédulával, amely külön simítózáras tasakba lett elhelyezve (28. kép).

**27. kép. Flotált földmintából származó
maradványok szárítás alatt**

**28. kép. Flotált földmintából származó
maradványok csomagolást követően**

Az állagmegóvási tisztítás, restaurálás, konzerválás és földminta flotálást követően elvégeztük az előzetes leletfeldolgozási dokumentáció elkészítését excel táblázatos formában a hatályos jogszabályban meghatározott kritériumrendszer szerint (29. kép).

Ennek megfelelően a feltárásból 1575 db kerámia, 24049 g patics, 3651 g állatcsont, két temetkezésből 682 g embercsont, 17 db kőeszköz feltárásból, 1300 g kőeszköz terepbejárásból, 52 db csiga és kagyló maradvány, 1 db agyag salak, feltárásból 2 db bronztárgy, műszeres leletfelderítésből 23 db bronztárgy, 1 db ezüstérme, 5 db vastárgy került elő. Továbbá a földminták flotálását követően 25 db archeobotanikai és malakológiai maradványokat tartalmazó minta került elcsomagolásra. Az előzetes leletfeldolgozást követően összesen 53 db csomagolási egységben lett leletanyag dokumentációs nyilvántartásba véve és karton dobozokban a Munkácsy Mihály Múzeum gyűjteményében elhelyezve (30. kép).

Csomagolási egység nyilvántartási száma	Csomagolási egység megnevezése	Leletkísérő lapon szereplő azonosító szám(ok)	Lelettípus (anyag)	Lelet (megnevezés részletesen)	Kelkezés	A feltárási felület térképlapszáma vagy szelvény száma szerinti azonosító	Bontási egység azonosítója	Előkerülés dátuma	Dbszám	Mennyiség	Mennyiség (gr, db, m)	Állapot	Rajz	Fotó	Megjegyzés
107	zacskó	107	zoológiai	csiga				2025.04.16	1	1	db				szórvány
268	zacskó	268	zoológiai	csiga				2025.04.08	1	1	db				
135	zacskó	135	kerámia	kerámia	léso bronzkor			2025.04.24	8	8	db				szórvány
12	zacskó	12	kerámia	kerámia	léso bronzkor			2025.04.09	11	11	db				nyelés
6	zacskó	6	kerámia	kerámia	léso bronzkor			2025.04.07	8	8	db				humuszolárból, szármata kor is
9	zacskó	9	kerámia	kerámia	léso bronzkor			2025.04.08	13	13	db				lv11 nyelés, szármata kor is
139	zacskó	139	lő	lő	őskor			2025.04.24	1	1	db				tanufal elbontása lv1
8	zacskó	8	lő	lő	őskor			2025.04.07	1	1	db				humuszolárból
119	zacskó	119	patics	patics	őskor			2025.04.01	1	113,8	g				lv1

29. kép. Leletfeldolgozási dokumentáció

30. kép. Dobozba csomagolt és raktárban elhelyezett leletanyag.

Tényleges költségfelhasználás

A feltárás megvalósításának összköltsége bruttó 710499 Ft volt, amelyből az NKA által biztosított vissza nem térítendő támogatás összege 600000 Ft-ot tett ki és számlák kiegyenlítéséhez további 110499 Ft önerőre volt szükség.

A feltárás költségeit lebontva a személyi jellegű költségek összege bruttó 210000 Ft volt, amely három tételt takar:

- leletanyag mosás/tisztítás, csomagolás – bruttó 50000 Ft
- fizikai antropológiai vizsgálat – bruttó 50000 Ft
- utólagos dokumentációs munkálatok – bruttó 110000 Ft

A személyi jellegű költségeket teljes egészében az NKA által biztosított vissza nem térítendő támogatás fedezte. A személyi jellegű költségek kifizetése megbízási szerződéses jogalapon történt.

A feltárás költségeit tovább bontva a dologi (munkaanyag és szolgáltatások) jellegű költségek összege bruttó 689499 Ft volt, amely nyolc tételt takar:

- szakmai anyag (kézi bontó szerszámok, mérőszalag stb.) – bruttó 22470 Ft
- szakmai anyag (kézi bontó szerszámok, permetező stb.) – bruttó 59022 Ft
- szakmai anyag (fólia – terepi állagmegóvás) – bruttó 15102 Ft
- szakmai anyag (irodaszer, milliméterpapír, rotring stb.) – bruttó 32429 Ft
- szakmai anyag (restauráláshoz) – bruttó 5576 Ft
- gépi földmunka (humuszosítás) – bruttó 120000 Ft
- gépi földmunka (betemetés) – bruttó 50000 Ft
- geodézia (szelvénykitűzés, alappontos stb) – bruttó 150000 Ft

A dologi költségek kiegyenlítéséből 390000 Ft összeget az NKA által biztosított vissza nem térítendő támogatás fedezett. A dologi költségek fennmaradó részének kifizetése, azaz 110499 Ft összeg önerőből történt. A dologi költségek kifizetése a kiállított számla alapján történt.

Nyilatkozat a jogszabályban meghatározott dokumentációs kötelezettségek teljesítéséről

NYILATKOZAT

Név: Kapcsos-Mizsur Norbert Sándor

Szakterület: szarmata kor

Diploma száma: 507/2014.; 211/2022PHD

Kiállító intézmény: Babeş - Bolyai Tudományegyetem, MA, Kolozsvár; Debreceni Egyetem, PhD, Debrecen

Alulírott **Kapcsos - Mizsur Norbert Sándor** a kulturális örökség védelmével kapcsolatos szabályokról szóló 68/2018. (IV.9.) Korm.rendelet alapján nyilatkozom arról, hogy rendelkezem a régészeti feltárás vezetéséhez előírt **szakirányú ismeretekkel és feltárási gyakorlattal**, valamint arról, hogy az általam végzett régészeti feltárások kapcsán elmaradt **dokumentációs kötelezettségem nincs**.

Kelt: Békéscsaba, 2025. 12. 11.

.....

Dr. Kapcsos-Mizsur Norbert Sándor
feltárásvezető régész

NEMZETI KULTURÁLIS ALAP

Örökségvédelem Kollégiuma

Pályázati azonosító: 207134/00443 (régi); 503134/441 (új)

Nyilatkozat

az uniós állami támogatási szabályoknak a Kedvezményezett részére nyújtandó támogatásra történő alkalmazhatóságáról

Alulírott Dr. Bácsmegi Gábor [pályázó képviselőjére jogosult] a MUNKÁCSY MIHÁLY MÚZEUM [pályázó neve] képviselőjében eljárva kijelentem, hogy az általam megvalósított tevékenység tekintetében az Európai Unió működéséről szóló szerződés 107. cikkének (1) bekezdésében említett **állami támogatás fogalmáról szóló bizottsági közlemény (2016/C 262/01) 34. és 196. pontjában meghatározott feltételek nem teljesülnek***.

Nyilatkozom, hogy a jelen pályázat alapján nyújtott támogatást a 651/2014/EU rendeletnek a kikötői és repülőtéri infrastruktúrákra irányuló támogatás, a kultúrát és a kulturális örökség megőrzését előmozdító támogatásra és a sportlétesítményekre és multifunkcionális szabadidős létesítményekre nyújtott támogatásra vonatkozó bejelentési határértékek, továbbá a legkülső régiókban biztosított regionális működési támogatási programok tekintetében, valamint a 702/2014/EU rendeletnek a támogatható költségek összegének meghatározása tekintetében történő módosításáról szóló 2017. június 14-i 2017/1084/EU bizottsági rendelettel (HL 156., 2017.6.20., 1. o.) módosított, a Szerződés 107. és 108. cikke alkalmazásában bizonyos támogatási kategóriáknak a belső piaccal összeegyeztethetővé nyilvánításáról szóló, 2014. június 17-i 651/2014/EU bizottsági rendelet (HL L 187., 2014.6.26., 1. o.) 53. cikke szerinti, a kultúrát és a kulturális örökség megőrzését előmozdító támogatásként (állami támogatás) vettem igénybe.

A támogatás felhasználására az uniós állami támogatási szabályoknak a Kedvezményezett részére nyújtandó támogatásra történő alkalmazhatóságáról szóló 3/2020. (III. 23.) EMET főigazgatói utasításnak a kultúrát és a kulturális örökség megőrzését előmozdító támogatásra vonatkozó, 16-28. pontjai szerinti szabályok betartásával került sor.

Kelt: Békéscsaba, 2025. 12. 11.

.....
pályázó képviselője